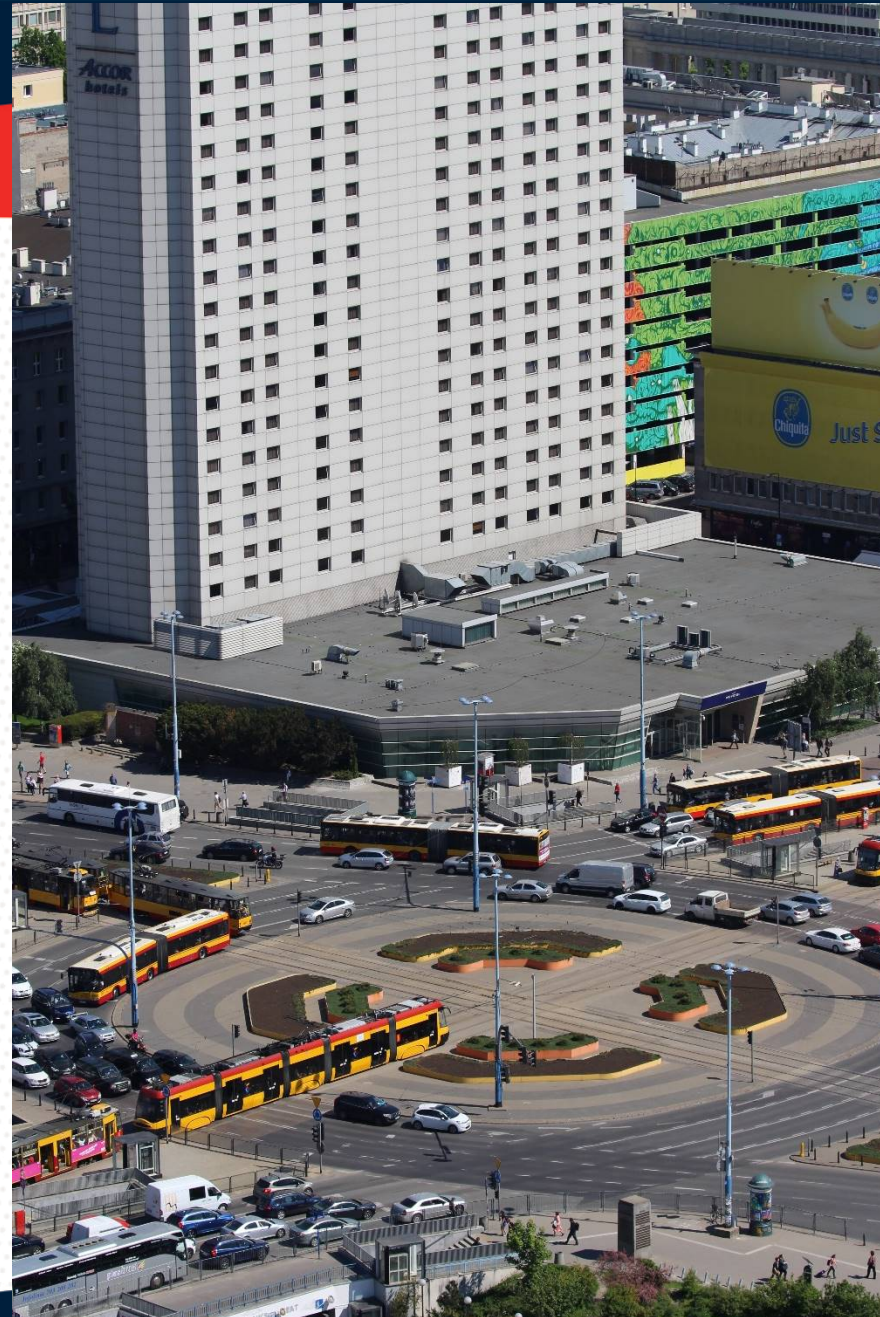

Doświadczenia eksploatacyjne taboru niskoemisyjnego w Miejskich Zakładach Autobusowych w Warszawie

Warszawa, marzec 2019

Miejskie Zakłady Autobusowe Sp. z o.o.

- **Największy przewoźnik autobusowy w Polsce**
- **1370 autobusów**
- **203 obsługiwane linie**
- **89 mln wzkm**
- **4700 zatrudnionych pracowników w tym 78% kierowcy autobusów**
- **Prawie pół miliarda pasażerów obsługiwanych każdego roku**
- **Ponad 800 milionów złotych obrotu rocznie**

WYCZORAJ

MZA Sp. z o.o. Warszawa transport niskoemisywny

**Miejskie Zakłady Autobusowe posiadają wieloletnie doświadczenie we wdrażaniu innowacyjnych i ekologicznych rozwiązań
Inwestycje w najnowocześniejsze technologie zostały poprzedzone wieloma testami pojazdów i urządzeń**

2008 – testy autobusu Scania na bioetanol

2008 – testy czteroosiowego pojazdu Mercedes o długości prawie 20 metrów

2008 – testy przegubowego autobusu hybrydowego Solaris

**Miejskie Zakłady Autobusowe posiadają wieloletnie doświadczenie we wdrażaniu innowacyjnych i ekologicznych rozwiązań
Inwestycje w najnowocześniejsze technologie zostały poprzedzone wieloma testami pojazdów i urządzeń**

2009 – testy autobusu SOR klasy maxi z czterema parami drzwi dla uzyskania szybszej obsługi przystanków

2012 – testy hybrydowego autobusu Solaris klasy maxi

2012 – testy autobusu Solbus na skroplony gaz ziemny

Od testów do zakupów Wyniki testów znajdowały finał w zakupach nowoczesnego taboru

W 2011 MZA kupiło cztery autobusy hybrydowe Solaris Urbino 18 Hybrid. Były to jedne z pierwszych tego typu pojazdów w Polsce i największy tego typu kontrakt

W 2015 roku Miejskie Zakłady Autobusowe jako drugie miasto w Europie rozpoczynają eksploatację autobusów z innowacyjną technologią LNG

Miejskie Zakłady Autobusowe w czołówce europejskiej rewolucji Electric Mobility od samego jej początku

Elektryczny Solaris na Krakowskim Przedmieściu. Zdjęcie zrobione aż siedem lat temu, latem 2012

Rok 2013 – testy autobusu elektrycznego chińskiej marki BYD

Rok 2013 – testy autobusu elektrycznego AMZ Kutno

Elektryczne autobusy MZA – w czołówce kontynentu

Miejskie Zakłady Autobusowe jako jedno z pierwszych miast w Europie zdecydowało się na duże zakupy autobusów elektrycznych, większe niż w Berlinie czy Barcelonie

- W 2015 roku do stolicy dojechało pierwszych 10 autobusów elektrycznych Solaris Urbino 12 Electric
- W sierpniu 2017 roku do Warszawy dotarła partia kolejnych pojazdów elektrycznych, tym razem 10 pojazdów Ursus City Smile 12 Electric, a jesienią dotarł do stolicy pierwszy przegubowy „elektryk” Solaris Urbino 18 Electric czwartej generacji
- W pierwszym kwartale 2018 roku MZA wprowadziło do eksploatacji kolejnych 10 autobusów elektrycznych. Pojazdy dostarczył Solaris Bus & Coach

Autobusy niskoemisyjne eksploatowane w Warszawie do 2020 roku

Rozwiązanie standardowe

Autobus standardowy, zasilany ON, norma emisji Euro 6

Rozwiązania alternatywne (do końca 2020 roku 309 szt.)

- **Autobus hybrydowy, zasilany ON, norma emisji Euro 5 (autobus przegubowy 4 szt., autobus maxi 1 szt.)**
- **Autobus gazowy, zasilany LNG, norma emisji Euro 6 (autobus przegubowy 35 szt. od 2015 roku)**
- **Autobus gazowy, zasilany CNG, norma emisji Euro 6 – 50 szt. maxi i 60 szt. przegubowych, wprowadzonych do eksploatacji od kwietnia 2019 i do marca 2020 roku**
- **Autobus elektryczny (autobus klasy maxi 30 szt., pierwsze 10 szt. od 2015 roku, przegubowy 1 szt.); w 2020 roku dostawa 130 autobusów przegubowych**

Zużycie energii oraz emisja CO₂ autobusów przegubowych

Dane dla autobusów CNG oraz Elektrycznych zostały oszacowane na podstawie autobusów LNG oraz autobusu Solaris Urbino 18 Electric

Typ autobusu	średnie zużycie/100km	kg CO ₂ /100km	Różnica emisji
Standardowy ON	53,2 L	140,7	-----
Hybrydowy ON	46,5 L	122,9	-12,6%
LNG	50,09 kg	133,3	-5,3%
Elektryczny	140 kWh	108,9 (lokalnie 0%)	-22,6% (Lokalnie -100%)
CNG	50,09 kg	138,6 (uwzględniając produkcję CNG)	-1,5%

Wskaźniki emisji zaczerpnięto z KOBIZE

Solaris Urbino 18 Electric

Ładowarki pantografowe

Ładowarka pantografowa przeznaczona do autobusów Ursus City Smile 12 Electric,
(w fazie testów)

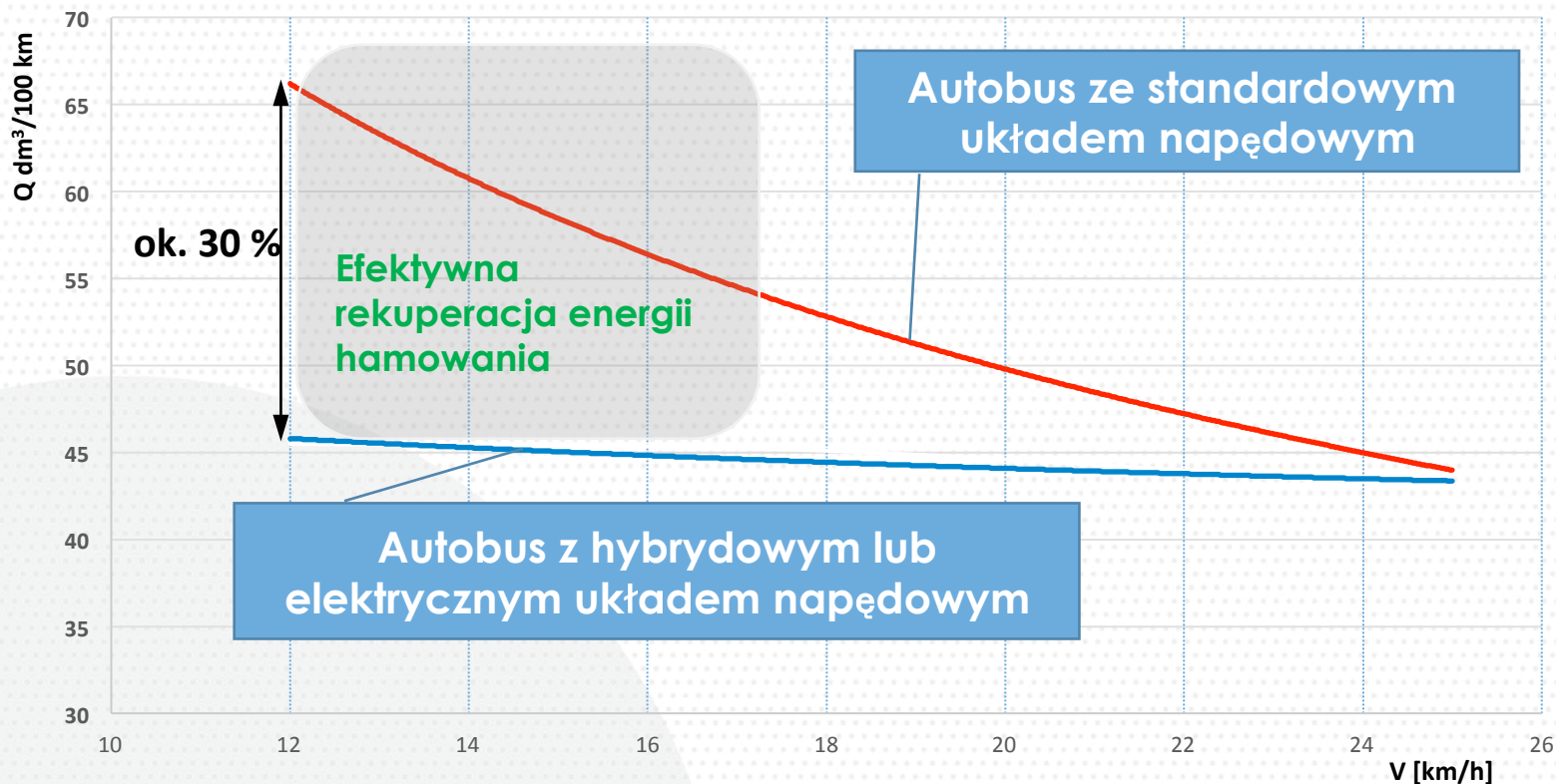
Ładowarka pantografowa przeznaczona do autobusów Solaris Urbino 12 Electric

Autobus hybrydowy - charakterystyczne lakierowanie

Efekt hybrydyzacji napędu wpływ rekuperacji na zużycie paliwa/energii i emisję CO₂

MZA jest w tej chwili w trakcie odbioru nowych autobusów MAN Lions City zasilanych CNG.

Autobus przegubowy LNG

Stacja LNG/CNG w zajezdni w Warszawie

Czteroletnie doświadczenia Miejskich Zakładów Autobusowych z wdrażania elektromobilności

Efekty środowiskowe

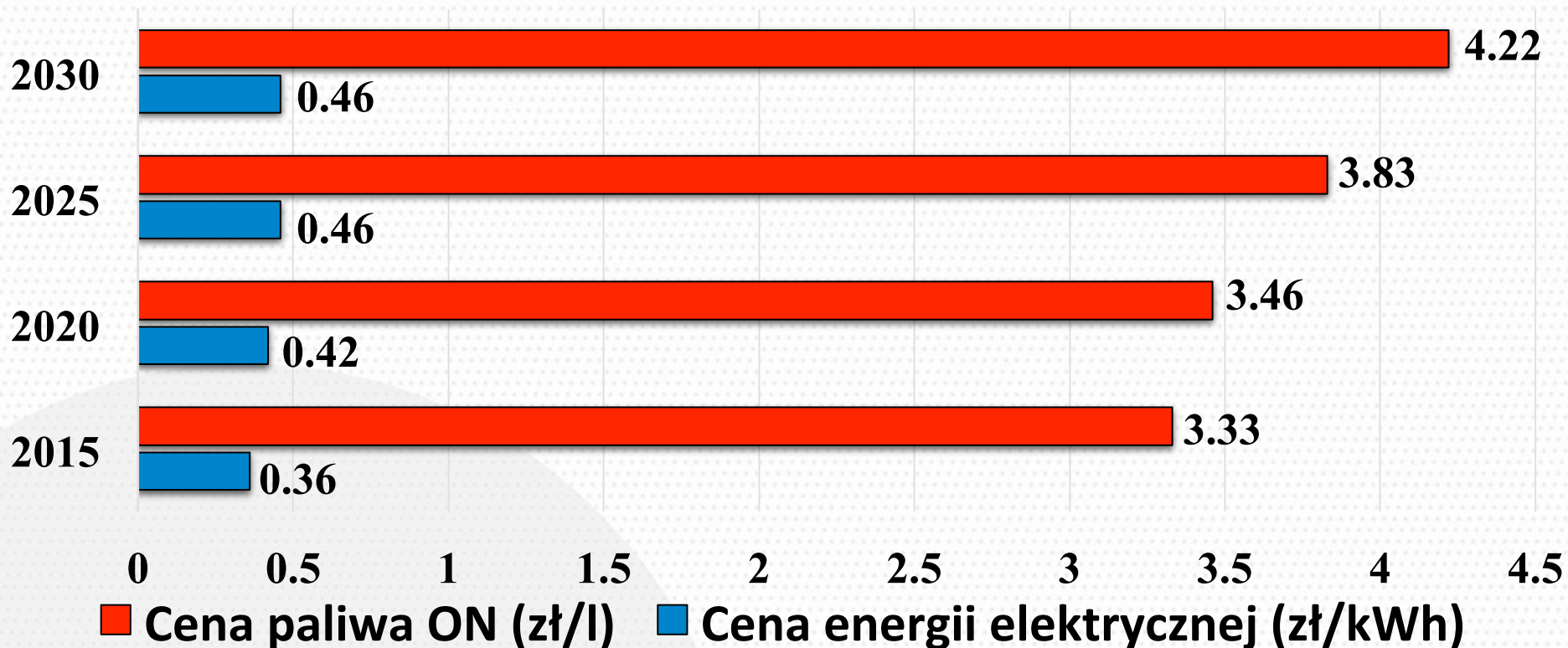
- zerowa emisja spalin w miejscu eksploatacji autobusów
- mniejsza emisja CO₂ przez elektrownie węglowe o ok. 20%
- bardzo cicha praca autobusu, poziom głośności 77,6 dB
- przy eksploatacji dziesięciu elektrobusów zamiast klasycznych autobusów na olej napędowy do atmosfery dziennie trafia o dwie tony mniej dwutlenku węgla

Zestawienie parametrów różnych typów baterii trakcyjnych do elektrycznych autobusów miejskich

Technologia	NMC	LFP	LTO
Dostawca ogniw	Delta/Mitsubishi, EnerDel, KOKAM	A123	Toshiba
Poziom bezpieczeństwa	Średni	Wysoki	Wysoki
Maksymalne napięcie systemu	1000V	1000V	1000V
Pojemność nominalna modułu	60/100/200/300Ah	60/100Ah	40/80Ah
Gęstość energii systemu	100Wh/kg	85Wh/kg	50Wh/kg
Moc chwilowa systemu 10kWh	200kW	400kW	1000kW
Moc ciągła systemu 100kWh	100kW	200kW	500kW
Masa systemu 100kWh	1000kg	1175kg	2000kg
Ilość cykli 100% DOD [trwałość]	3000	3600	15000
Zakres temperatur pracy	-10°C do 55°C	-30°C do 55°C	-30°C do 55°C
Zakres temperatur ładowania	0°C do 55°C	-10°C do 55°C	-30°C do 55°C
Koszt systemu	50%	60%	100%

Prognoza cen paliwa ON vs EE

Ceny paliwa ON: Kalkulacje na podstawie wartości wzrostu cen paliw, zgodnie z przyjętą strategią Spółki.

Źródło cen energii elektrycznej: efs.gov.pl - Prognoza wzrostu cen energii elektrycznej i ciepła dla gospodarstw domowych i przedsiębiorstw w województwie mazowieckim

Przed wykonaniem symulacji należy wybrać datę symulacji, linię, pojazdy oraz parametry początkowe dotyczące, autobusu, baterii oraz ładowania

E-bus symulacje Wyloguj

Nowa Symulacja - Krok 2 z 3

Wybrany dzień: 2019-03-08 (piątek)

Nazwa symulacji: 175

Wybrana linia: 175 + DODAJ LINIĘ

Wybrana data symulacji

Wybór linii

BRYGADY USTAWIENIA GLOBALNE

Pojazdy z R-1 → Pojazdy z R-4 →

Dobór pojazdów

Parametry początkowe

Stan wyjściowy bat.(%) | Min. baterii(%) | Max. baterii(%) | Strata w oddziale(%) | Czas manewrowy(min) →

BRYGADY USTAWIENIA MANUALNE

Brygada	Służba	Oddział	Klasa	Profil elektryczny	Pojazd	Stan wyjściowy baterii(%)	Min. baterii(%)	Max. baterii(%)	Strata w oddziale(%)	Czas manewrowy(min)
1	05:48 - 19:44	R-1	Gn							
2	04:33 - 23:12	R-4	Gn							
3	04:53 - 23:42	R-4	Gn							
4	05:13 - 21:55	R-4	Gn							

Po wykonaniu symulacji użytkownik otrzymuje wykresy stanu naładowania baterii każdej brygady na danej linii. Wykres eksploatacji baterii pokazuje zależność Naładowanie/Czas.

Eksploatacja baterii

Symulacja: 175

Data symulacji: 2019-02-21

Pojazd: v130

Rozładowany: Nie

Algorytm: Max. poziom baterii

Modyfikacja dł. ładow.: Brak

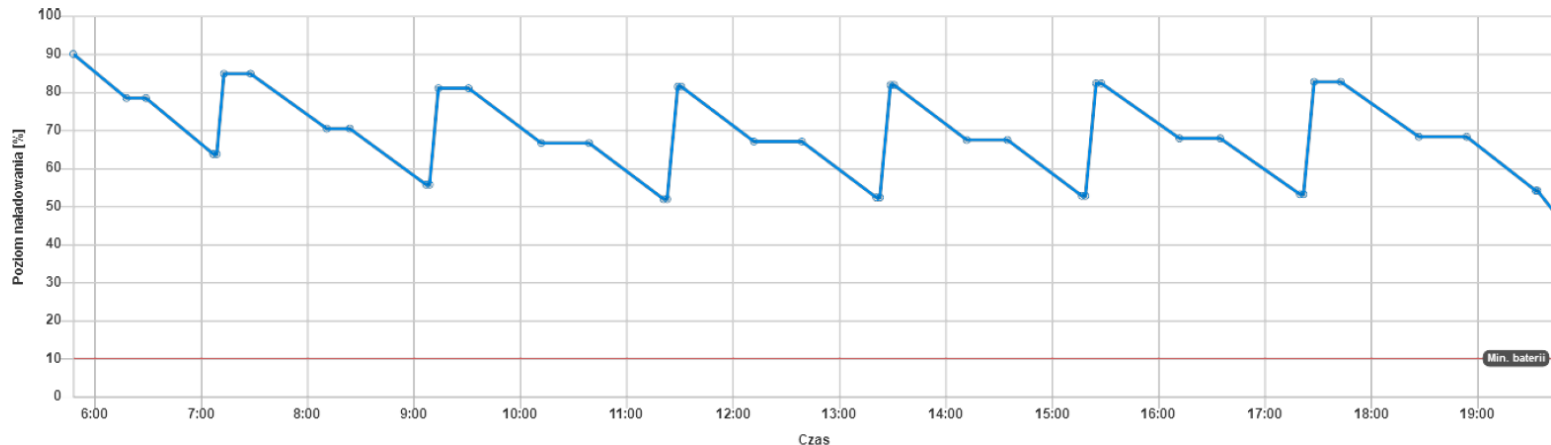
Przedłużenie ostatniego postoju: Nie

Strata w oddziale: 0%

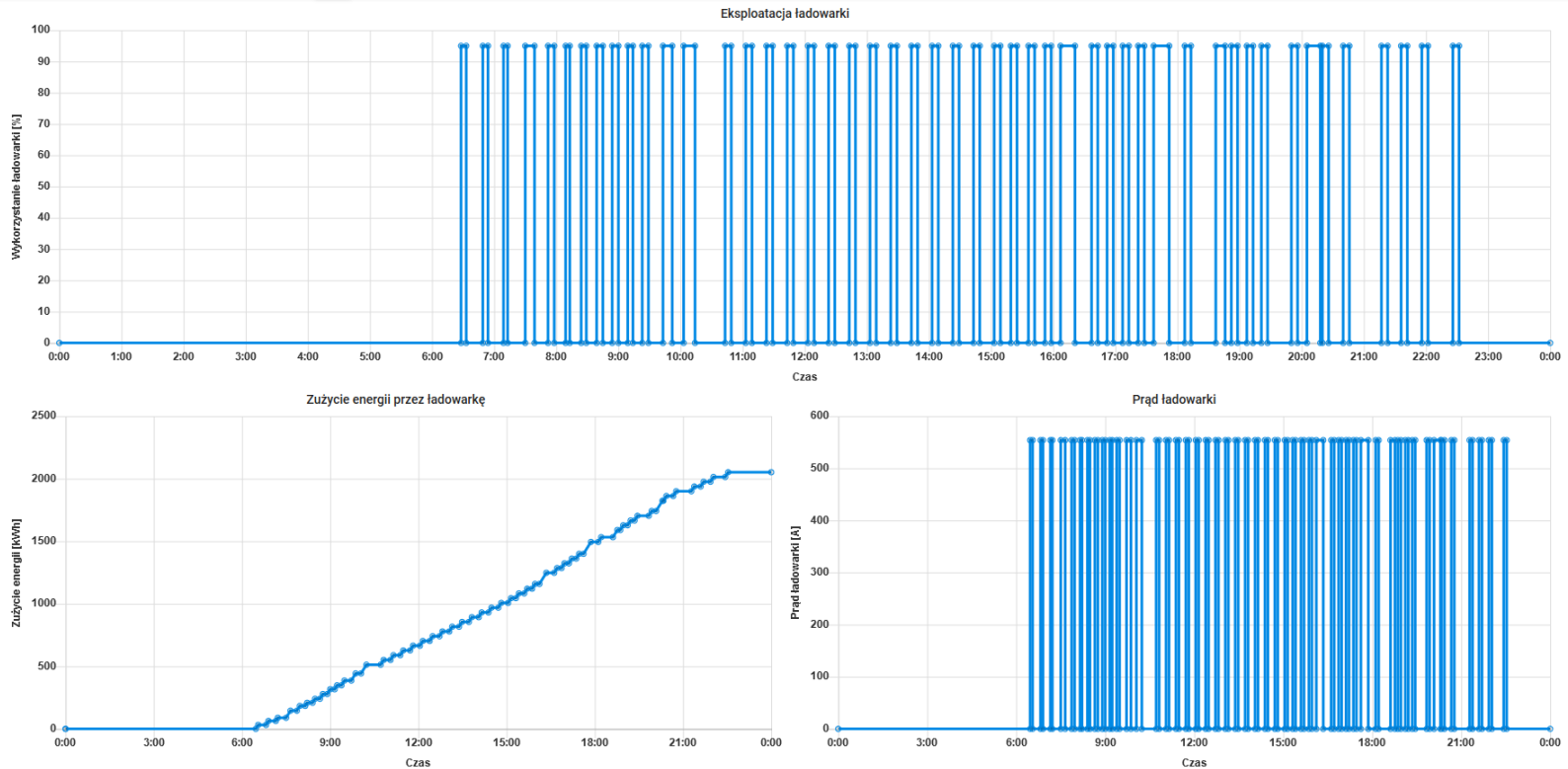
Czas manewrowy: 2 min.

Min. baterii: 10%

Max. baterii: 85%

Symulacja zwraca również wykresy eksploatacji każdej ładowarki na krańcu linii, zużycia energii elektrycznej oraz prądu ładowania.

Elektromobilność – plany na przyszłość

- 160 autobusów elektrycznych za dwa lata
- Reprezentacyjny Trakt Królewski wyłącznie z autobusami elektrycznymi
- Sieć ładowarek ulicznych rozlokowanych na 20 krańcach na terenie całego miasta

Co po roku 2020? Na pewno dalszy rozwój elektrobilności w Warszawie

Program E-BUS

Spółka posiada Program E-BUS, który pozwala na przeprowadzenie symulacji eksploatacji autobusów elektrycznych na konkretnych liniach komunikacyjnych. Program „pobiera” rozkłady jazdy z systemu informatycznego, wprowadza się parametry autobusów elektrycznych i ładowarek na krańcach linii. Użytkownik ma możliwość zweryfikowania czy dana brygada jest w stanie operować przez cały dzień unikając rozładowania baterii. Symulacja jest przeprowadzana na podstawie następujących parametrów:

- Rozkład jazdy; program pozwala na pobranie z systemu informatycznego rozkładu jazdy pożądanej linii autobusowej.
- Pojazd; możliwość wyboru odpowiedniego autobusu.
- Parametry baterii; początkowy poziom naładowania, maksymalny i minimalny poziom naładowania, strata w oddziale
- Czas manewrowy
- Ilość oraz moc ładowarek na krańcach

Doświadczenia Miejskich zakładów Autobusowych z eksploatacji autobusów elektrycznych inspiracją dla innych miast europejskich

Z wizytą w naszej spółce byli już przedstawiciele z takich krajów jak:

- Francja (Paryż)
- Litwa (Wilno)
- Albania (Tirana)
  - Dania
  - Rosja

Gościliśmy też komisje robocze światowego stowarzyszenia UITP oraz rosyjskich organizacji pozarządowych

Elektromobilność – ze wsparciem unijnym

Projekt ELIPTIC, Horyzont 2020

MZA w latach 2015-2018 brały udział w ogólnoeuropejskim projekcie ELIPTIC - Electrification of public transport in cities. Projekt polegał na badaniu możliwości oraz testowaniu elektryfikacji transportu publicznego w miastach np. poprzez zasilanie autobusów elektrycznych z miejskiej sieci tramwajowej przy jednoczesnym zapewnieniu bezpiecznej integracji pojazdów elektrycznych z infrastrukturą.

Projekt ZeEUS, 7 Program Ramowy

Spółka brała udział w projekcie ZeEUS - Zero Emission Electric Bus System w latach 2015-2018. W ramach projektu uczestnicy testowali innowacyjne technologie autobusów elektrycznych z różnymi rozwiązaniami infrastruktury ładowania w dziesięciu lokalizacjach demonstracyjnych w całej Europie (w Warszawie testowano ładowanie pantografowe).

Projekt EBSF_2, Horyzont 2020

W latach 2016 – 2018 braliśmy udział w projekcie European Bus System of the Future 2. Celem projektu było zwiększenie atrakcyjności systemów autobusowych na obszarach miejskich, wymiana doświadczeń i pokazanie potencjalnego wpływu innowacji technologicznych na rozwój efektywnych odpowiedzi na potrzeby mieszkańców miast.

Elektromobilność – ze wsparciem unijnym

Projekt „Zakup taboru autobusowego (130 niskopodłogowych autobusów niskoemisyjnych) wraz z infrastrukturą towarzyszącą”, Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020

Spółka realizuje projekt elektryfikacji ścisłego centrum Warszawy na podstawie zawartej w 2017 roku z Centrum Unijnych Projektów Transportowych umowy dotacji. Projekt obejmuje zakup 130 autobusów przegubowych elektrycznych, które będą skierowane do obsługi linii autobusowych w ścisłym centrum miasta – na Trakcie Królewskim oraz wykonanie punktów ładowania pantografowego dla linii wskazanych do obsługi tymi autobusami.

Fundusze Europejskie
Infrastruktura i Środowisko

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Program „Bezemisyjny transport publiczny” Narodowego Centrum Badań i Rozwoju

W 2017 roku Spółka podpisała z NCBiR porozumienie w sprawie wspólnej realizacji programu bezemisyjnego transportu publicznego. W programie zastosowana została nowatorska formuła partnerstwa innowacyjnego – NCBiR występuje w roli zamawiającego, kreującego nowy rynek dla nowatorskich produktów. Po etapie badawczym, finansowanym przez NCBiR nastąpić ma etap wdrożeniowy, w którym opracowane pojazdy mają zostać dostarczone polskim miastom i/lub spółkom miejskim.

Ekologia to nie tylko elektromobilność

- Miejskie Zakłady Autobusowe jako pierwsze w Polsce na szeroką skalę wyposażyły autobusy w panele fotowoltaiczne na dachach. Pozwalają one na poprawę bilansu energetycznego pojazdów i oszczędności paliwa nawet do pięciu procent
- Montaż elektrowni słonecznej na dachu zajezdni „Woronicza”. Energia z paneli fotowoltaicznych zaspokaja potrzeby zwykłej eksploatacji zakładu
- Wymiana kilkuset latarni zamontowanych na zajezdniach na energooszczędne LED-y
- Pierwsze autobusy z systemem rekuperacji energii podczas hamowania

Ekologia to nie tylko elektromobilność

Nowa zajezdnia przy ulicy Redutowej

- Pierwsza w Polsce z podziemnym garażem
- 140 stanowisk do ładowania autobusów elektrycznych
- Ekologiczne pompy ciepła i energooszczędne oświetlenie
- Znaczny stopień powierzchni biologicznie czynnej na terenie zakładu, m.in. na dachach

Elektromobilność z myślą o mieszkańcach

Dziękuję Jan Kuźmiński
jkuz@mza.waw.pl